

Inledning

I April i år hölls en work-shop på temat Nordisk Velfärdsrättslig forskning på hotell Öresund i Landskrona. Konferensen, som finansierades av NorFA och arrangerades av Rättsociologiska avdelningen vid Lunds universitet, samlade seniora forskare och forskarstuderanden från samtliga Nordiska länder. Vid konferensen kunde man konstatera, att trots stora likheter i samhällsutveckling finns det klara lagstiftningsmässiga och professionella skillnader länderna emellan. Rättsutveckling går inte hand i hand med samhällsutveckling och det finns viktiga skillnader som skall följas upp genom bildandet av ett Nordiskt Velfärdsrättsligt Nätverk i syfte att bland annat stimulera till Nordiska komparativa studier, ett hittills försummat forskningstema. Mer information om detta nätverk följer i kommande nummer av Retfærd.

Velfärdsrätten är väl annars inte det rättsområde som ligger i frontlinjen vad gäller rättens utveckling idag. Snarare är det tvärtom. Velfärdsrätten tycks successivt återgå till tidigare positioner och äldre rättsformer. Rättigheter inskränks, processuella säkerhetsventiler som besvär rätt försvagas, och den rättsligt formulerade målmedelmodellen är på återtåg till förmån för en mer detaljerad och för individuellt hänsynstagande mindre öppen lagstiftningsteknik. För vissa grupper stärks genom rätten den enskildes ställning i förhållande till statliga och kommunala myndigheter och

institutioner, medan andra gruppers ställning starkt försvagas. I denna förändring är det inte de socialt svagastes ställning som förstärkts.

Denna beskrivning stämmer på den socialpolitiska utvecklingen i Sverige, men kan inte direkt överföras till de övriga Nordiska länderna. Däremot kan man se klara paralleller till den socialpolitik som förts, och förs i USA. Det är en viktig forskningsuppgift att studera velfärdsrättens reträtt relaterat till utvecklingen på andra rättsområden.

I detta nummer av Retfærd skriver Ken Uggerud om mänskliga rättigheter -om önskade sådana. Intressant är att begreppet mänskliga rättigheter kommit att få en allt större betydelse i samhällsdebatten. Oftast rör det sig om mänskliga rättigheter i andra delar av världen och det är därför poängfullt att Uggerud behandlar dessa rättigheter i ett nationellt norskt perspektiv.

En anledning till mänskliga rättigheters ökade vikt i debatten, torde vara dess starka anknytning till individen. Det handlar om den enskilde individens rättighet snarare än kollektivets. Uggerud prövar en rättighets tyngd när denna står i direkt konflikt med starka statliga intressen.

Tapio Määttä behandlar i sin artikel frågan, hurvida den klassiska uppfattningen om äganderätten, vilande på ett omsättningscentrerat perspektiv, måste revideras utifrån senare års utveckling av miljörätten.

I vad avseende kan man säga att äganderätten hindrar, eller stärker, möjligheterna att tillvarata miljöaspekter? Karl Renner konstaterade på sin tid att äganderättens funktioner drastiskt kunde förändras över tid, samtidigt som den formella rätten förblev oförändrad. En parallell diskussion i Sverige har varit frågan om allemansrätten kan utnyttjas i kommersiellt syfte och med skadlig miljöeffekt i strid med fastighetsägares önskemål.

Debatten om rättssociologins identitet och utveckling, som startades i Retfærd av

Reza Banakar, förs i detta nummer vidare av Hanne Pedersen och Inger-Johanne Sand. I nästa nummer avslutas denna debatt med ett inlägg av Reza Banakar.

Domstolsjuristen Roberth Nordh inspirerades av den Norska inledningen till nummer 89 att skriva en kommenterande artikel på temat, är grupptalan ett drömfhus eller ett spökslott? Artikeln handlar om en rättslig förändring och ett brott mot en klassisk rättsprincip.

Karsten Åström